

Tariffavtaledekning og AFP-dekning i privat sektor

Kristine Nergaard

Tema

- Tariffavtaler og tariffbinding
 - Det norske tariffavtalesystemet
 - Hvordan blir tariffavtaler til i norsk arbeidsliv
- Tariffavtaledekning – status og utvikling over tid
 - Store og små bedrifter
 - Bransjer
 - Over tid
 - Etter alder
 - Menn og kvinner

Noen nøkkelfakta

	Privat sektor	Offentlig sektor
Andel fagorganiserte	38% og på vei ned	81% og stabil
Andel arbeidsgiverorganiserte	Ca. 2/3	100%
I bedrift med tariffavtale	Ca. 50 % (høyere ved surveys)	100%
Antall tariffavtaler	Mange ulike	Få

Tariffavtaler og AFP i privat sektor

- Avtalefestet pensjon kom inn i tariffavtalene i 1988
 - Gradvis utvidet til nye aldersgrupper (62- 63 år i 1997)
 - Stor reform av ordningen i 2008
- De aller fleste tariffavtaler i privat sektor har AFP
 - Bestemmelsene om AFP gjelder alle i bedriften, ikke kun de som dekkes av tariffavtalene (... eller de organiserte)
- Det vil si: I hvilken grad fagbevegelsen evner å oppnå tariffavtale, avgjør utbredelsen av AFP

Tariffavtalesystemet i privat sektor

- Landsdekkende avtaler dominerer
 - Dekker vanligvis en bransje
 - Inngås mellom et fagforbund og en arbeidsgiverforening
 - Gjelder for to år av gangen
 - En del bestemmelser er tatt inn i de aller fleste avtalene (37,5 timers uke, 5 ukers ferie, AFP...)
- Ikke én, men flere avtale per bedrift
 - Arbeideravtale + funksjonæravtaler

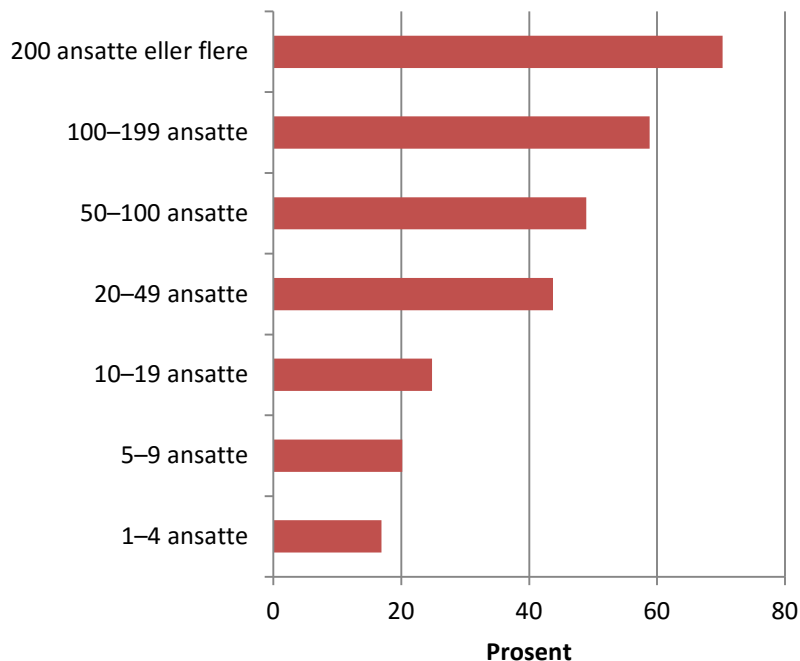
Hvordan blir bedrifter tariffbundet?

- Ingen automatikk i at arbeidsgiverorganiserte bedrifter får tariffavtale (norsk særtrekk)
- Avtale kreves med utgangspunkt i at fagforbundene har medlemmer i bedrifter (I litt større bedrifter, 10 %)
- Hvis kriteriene er oppfylt, er arbeidsgiver forpliktet gjennom sitt medlemskap i NHO eller Virke til å inngå avtale
 - Ingen medlemmer – ingen avtale...
- Vanligvis fremmes det krav «per organisasjonsnummer», dvs. at en kjede kan ha enheter med og uten tariffavtale

Hva med bedrifter som ikke er med i en arbeidsgiverorganisasjon?

- Ingen plikt for arbeidsgiver til å inngå tariffavtale
- Arbeidskamp, inkludert sympatiaksjoner, er tillatt, ved krav om tariffavtale, jf. Expert-saken
- Ved avtalekrav
 - Vanligvis krever fagforbundet en blåkopi av den relevante (arbeider)avtalen
 - LO og YS vil alltid fremme krav om AFP i slike tilfeller

Organisasjonsgrad privat sektor 2014

- Medlemstall avgjør om en arbeidstakerorganisasjon kommer i posisjon til å kreve tariffavtale (og AFP)
- Store variasjoner etter bedriftsstørrelse og bransje
 - Få organiserte i de minste bedriftene
 - Færrest organiserte innen deler av service
 - Høyest organisasjonsgrad innen finans, olje og industri og transport

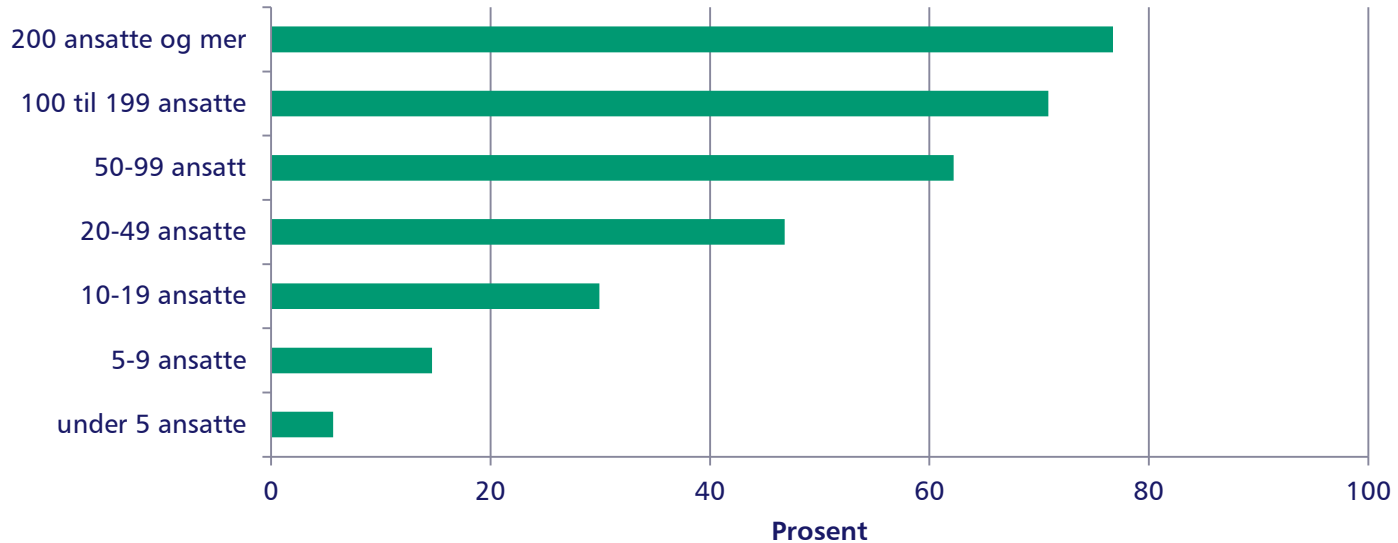
Så over til tallene for tariffavtaledekning

Hva vet vi om tariffavtaledekningen i norsk arbeidsliv?

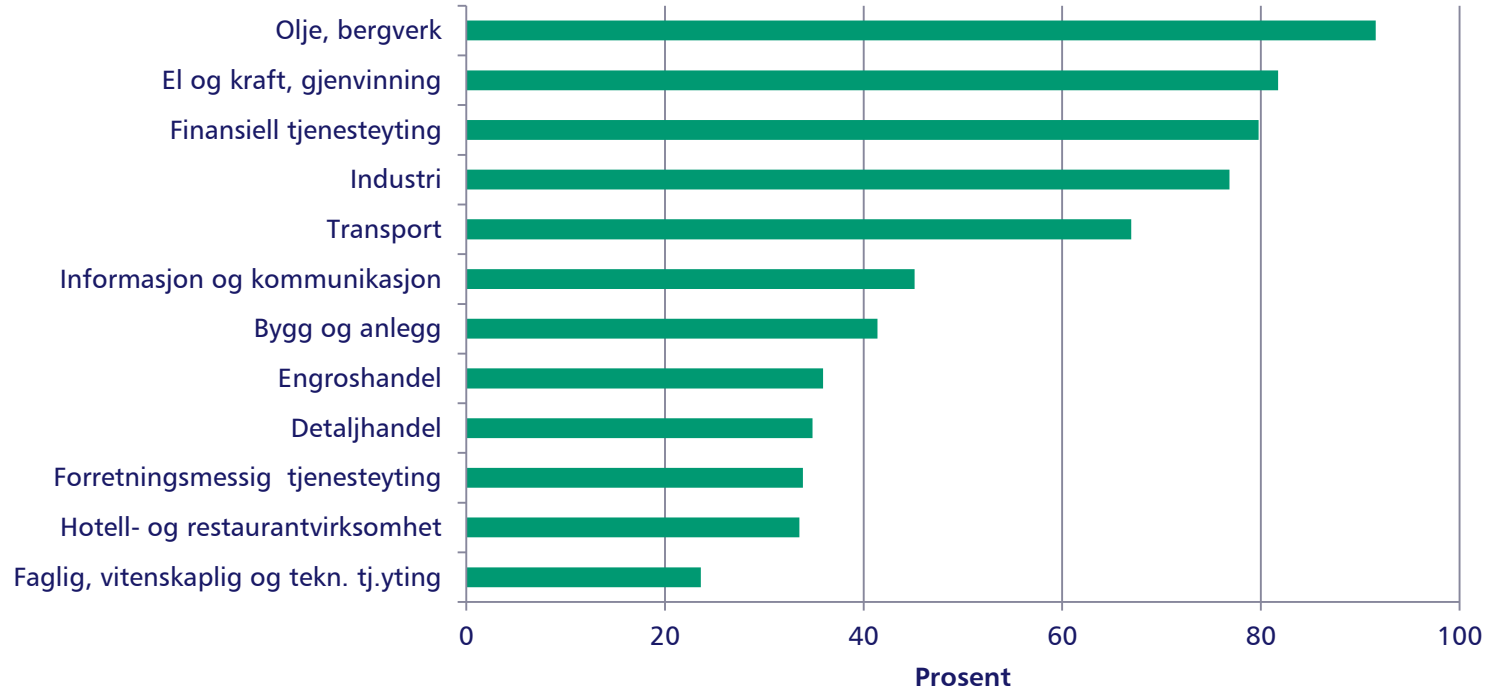
- Kan kartlegges gjennom spørreundersøkelser eller ved hjelp av registerdata
 - Ingen av metodene gir eksakte opplysninger
- Sysselsettingsdata kobles med opplysninger om arbeidstakeren er i en bedrift med tariffavtale
 - Er bedriften tilmeldt AFP-ordningen?
 - Er det andre kjennetegn som tyder på at bedriften har tariffavtale selv om den ikke er tilmeldt AFP-ordningen i privat sektor?

Tariffavtaledekning etter bedriftsstørrelse

Privat sektor - 2013

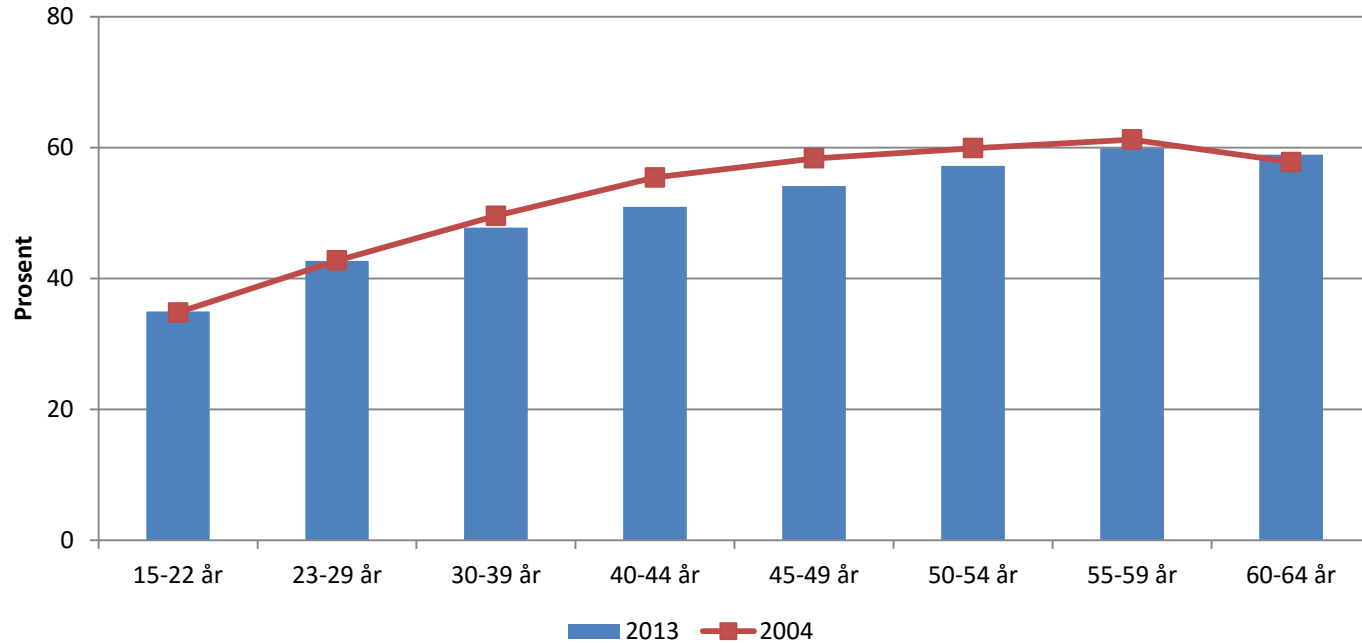
Tariffavtaledekning etter bransje

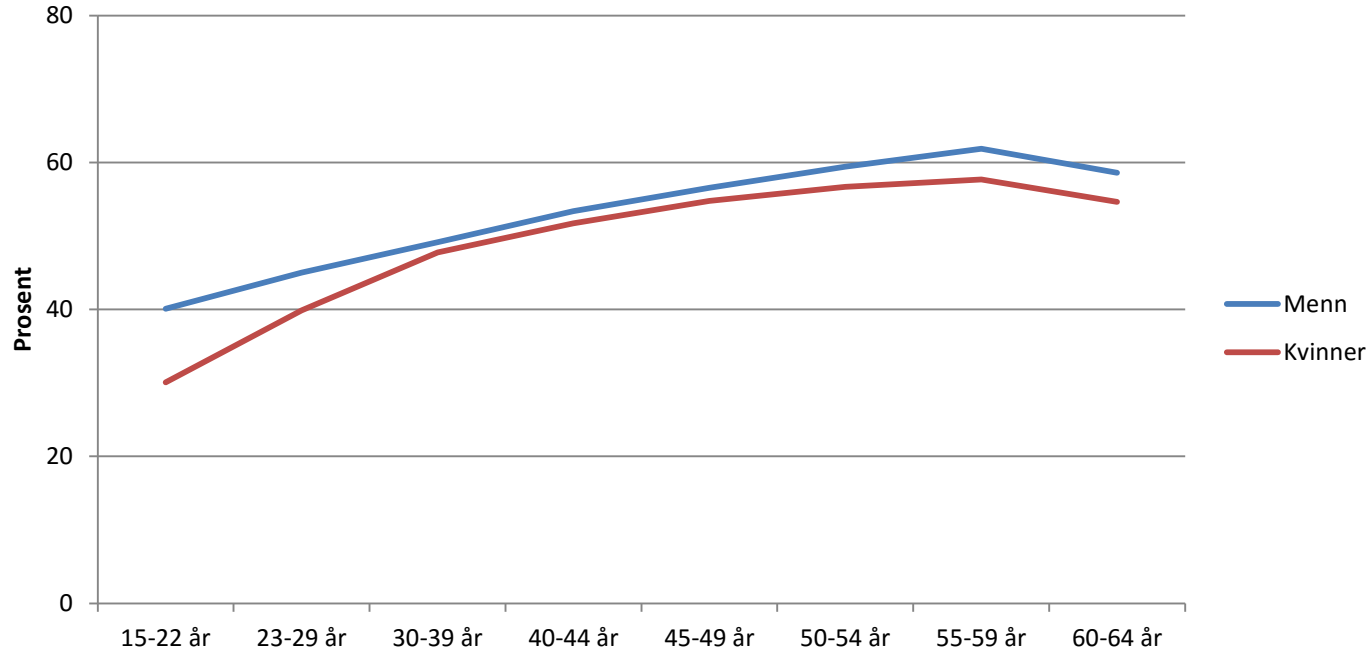
Nedgang i tariffavtaledekning over tid?

Over livsløpet: vi går fra arbeidsplass uten tariffavtale til arbeidsplass med tariffavtale

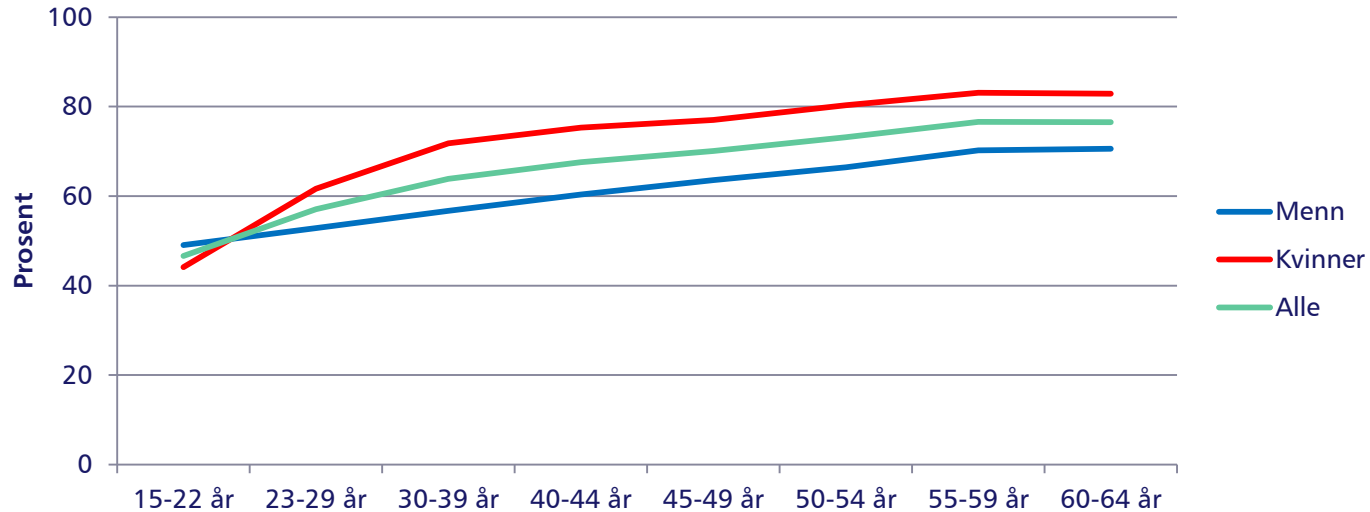

Er det forskjell på kvinner og menn i om de jobber i en bedrift med tariffavtale?

Og om vi hadde tatt med offentlig sektor...

Tariffavtaledekning - privat og offentlig sektor - 2013

Avslutning

- Sterk sammenheng mellom tariffavtale og et arbeidsforhold med AFP
- Arbeidstakersidens medlemsstyrke og evne til å kreve tariffavtale avgjørende
- I privat sektor – avtaledekningen varierer mellom bransjer og etter små og store bedrifter
- Jo eldre vi er, jo større sannsynlighet for å være i en tariffbundet bedrift (ha AFP).